

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ, ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ
(СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ І ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНИХ ЗАВДАНЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**ПРАВО
(ТРУДОВЕ ПРАВО)**

*(для студентів 2 курсу денної та заочної форм навчання
за напрямом підготовки 6.030601 – «Менеджмент»)*

Методичні вказівки для самостійної роботи, проведення практичних (семінарських) занять і виконання контрольних завдань з навчальної дисципліни «Право (Трудове право) » (для студентів 2 курсу денної та заочної форм навчання напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент»). / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: Т. А. Коляда – Х.: ХНАМГ, 2013. – 22с.

Укладач **Т. А. Коляда**

Рецензент О. В. Харитонов

Рекомендовано кафедрою правового забезпечення господарської діяльності, протокол № 5 від 15.11. 2012 року

ЗМІСТ

Вступ	4
Інформаційний обсяг (зміст)	4
Завдання до практичних занять.....	6
Самостійна робота	9
Індивідуальна робота студентів	12
Запитання для контролю знань.....	19
Список джерел.....	21

ВСТУП

Основна мета навальної дисципліни «Право» полягає у засвоєнні студентами обсягу знань щодо концептуальних засад національної правової системи, формуванні вміння застосування набутих знань у практичних управлінських ситуаціях, а також набутті навичок самостійної роботи, необхідних для подальшого поглиблення й своєчасного оновлення професійних менеджерських знань.

Завданням дисципліни є набуття студентами таких знань та навичок: знати та вміти аналізувати норми трудового законодавства, їх вплив на стратегічне планування, застосовувати норми трудового права у практичних ситуаціях при роботі з кадровими ресурсами, профспілками, партнерами, державними органами, правильно користуватися правовою термінологією, працювати з договорами, звітністю та іншою кадровою документацією, будувати свою управлінську діяльність на принципах, що закріплені в діючому трудовому законодавстві.

Навчальна дисципліна «Право» (Трудове право) викладається з використанням таких форм: лекцій, практичних занять, консультацій, індивідуальних завдань, самостійної роботи.

Підсумковою формою контролю знань студентів є залік.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ (ЗМІСТ) ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВО (ТРУДОВЕ ПРАВО)»

ЗМ 1.1. Предмет, джерела, принципи та правовідносини у трудовому праві України

1. Поняття, предмет та значення трудового права.

Джерела трудового права

План:

1. Поняття та предмет трудового права.
2. Метод правового регулювання та його ознаки.
3. Функції трудового права.
4. Поняття принципів трудового права та їх класифікація.
5. Система трудового права.
6. Поняття джерел трудового права, їх види.
7. Суб'єкти трудового права: поняття та види.

2. Колективні договори і угоди

План:

1. Поняття та значення колективного договору.
2. Сфера укладення колективних договорів.
3. Сторони колективного договору. Строк дії колективного договору.
4. Зміст колективного договору.
5. Порядок укладення та реєстрація колективного договору.
6. Контроль за виконанням колективного договору.

ЗМ 1.2. Трудовий договір та його реалізація

3. Укладення трудового договору

План:

1. Поняття та сторони трудового договору.
2. Зміст трудового договору.

3. Письмова й усна форми трудового договору. Строк трудового договору.
4. Юридичні гарантії при прийомі на роботу. Обмеження при прийнятті на роботу.
5. Порядок укладення трудового договору. Документи, що подаються при укладенні. Строк випробування.
6. Види трудових договорів. (тимчасові, сезонні, суміщення, сумісництво, контракт).

4. Зміна трудового договору

План:

1. Переведення на іншу роботу: поняття, класифікація переведень.
2. Переміщення на інше робоче місце.
3. Зміна істотних умов праці.

5. Припинення трудового договору

План:

1. Загальні підстави припинення трудового договору, їх класифікація.
2. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника.
3. Розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу.
4. Інші підстави розірвання трудового договору.
5. Порядок звільнення і проведення розрахунку. Вихідна допомога.

6. Робочий час і час відпочинку

План:

1. Поняття та види робочого часу.
2. Режим робочого часу.
3. Надурочна робота.
4. Поняття та види часу відпочинку.
5. Види відпусток і порядок їх надання.

7. Оплата праці. Гарантійні та компенсаційні виплати

План:

1. Поняття і структура заробітної плати.
2. Системи оплати праці (тарифна, відрядна, погодинна).
3. Порядок виплати заробітної плати.
4. Поняття та види гарантійних виплат.
5. Поняття та види компенсаційних виплат.

ЗМ 1.3. Відповідальність у трудовому праві. Забезпечення й захист прав і інтересів суб'єктів трудового права

8. Дисципліна праці. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору

План:

1. Поняття дисципліни праці та засоби її забезпечення.
2. Внутрішній трудовий розпорядок.
3. Заохочення.
4. Поняття, види та підстави дисциплінарної відповідальності.
5. Поняття та функції матеріальної відповідальності.
6. Підстави і умови матеріальної відповідальності.
7. Види матеріальної відповідальності.

9. Охорона праці. Трудові спори. Нагляд і контроль за додержанням трудового законодавства

План:

1. Поняття та зміст охорони праці.
2. Організація охорони праці на підприємстві.
3. Поняття, види та причини трудових спорів. Індивідуальні трудові спори. Колективні трудові спори.
4. Система органів, що здійснюють розгляд трудових спорів.
5. Нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю.

ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМ 1.1. Предмет, джерела, принципи та правовідносини у трудовому праві України

1. П. працює директором госпрозрахункового комунального підприємства, засновником і власником якого є міська рада. На цьому підприємстві працює головним інженером (спеціалістом) його син, усиновлений у 16-річному віці. В колективному договорі зазначено, що родичі (близькі особи) не можуть спільно працювати на одному підприємстві.

Чи має право власник запроваджувати обмеження щодо спільної роботи вищеназваних осіб на одному підприємстві? Чи порушуються їхні права у випадку запровадження обмеження щодо спільної роботи?

2. 17-річний громадянин К., який ніде не навчається, звернувся до будівельної компанії з пропозицією щодо виконання певного обсягу робіт за помірну плату на основі договору підяду. Відділ кадрів підприємства відмовив К., мотивуючи це тим, що він не досяг повноліття, а тому не може працювати на основі договору підяду.

Чи законна відмова у прийнятті на роботу?

3. Працівник К. виконує трудові обов'язки головного інженера підприємства. У зв'язку з тим, що він має свідоцтво експерта та належний рівень знань із судової будівельно-технічної експертизи, його стали часто запрошувати до участі у судових процесах як експерта з метою проведення експертизи будівельно-технічних робіт. Подібна діяльність замовниками оплачується до каси підприємства.

Чи можна оформити головного інженера за сумісництвом на 0,5 ставки експерта?

4. Шумова щойно закінчила медичне училище та отримала середню спеціальну освіту. Вона має намір запропонувати свою кандидатуру на посаду заступника головного лікаря з медсестринства.

Чи має підстави Шумова претендувати на заміщення означеної посади? Якими нормами регулюється це питання?

5. Сербан звільнився з органів місцевого самоврядування у зв'язку з закінченням строку повноважень. Він звернувся до державної служби зайнятості за допомогою по безробіттю, однак отримав відмову, оскільки у державної служби зайнятості були відсутні кошти для нарахування йому виплат, а також підходяща робота.

Чи правомірна така відмова? Вирішить справу по суті.

ЗМ 1.2. Трудовий договір та його реалізація

1. В. влаштувалася на посаду офіціантки до кафе «Магнолія». Запис про працевлаштування на роботу засвідчив бухгалтер, на якого директором закладу покладено це повноваження.

Чи має право бухгалтер засвідчувати записи в трудових книжках?

2. Працівницю В. прийнято на роботу за строковим трудовим договором на час відпустки працівниці А. для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку. Через рік працівниця В. завагітніла, їй було надано відпустку у зв'язку з вагітністю та пологами, а згодом, – відпустку для догляду за дитиною. Незабаром дитині працівниці А. виповниться три роки. У телефонній розмові з кадровиком підприємства жінка повідомила про намір вийти на роботу.

Як вирішити дану ситуацію?

3. Директор загальноосвітньої школи 5 березня видав наказ про переміщення вчителя початкових класів Н. без його згоди на посаду вихователя групи продовженого дня. Аргументація таких дій відсутня.

У даному випадку йдеться про переведення чи переміщення? В якому випадку обов'язково потрібна згода працівника?

4. 59-річний Павлушин останні 20 років працював слюсарем на підприємстві «Будмаш». У зв'язку зі скороченням чисельності або штату працівників згідно з п. 1 ст. 40 КЗпП Павлушину запропонували достроково вийти на пенсію. Він не погодився з пропозицією. Павлушин звернувся за допомогою до юриста.

У якому порядку провадиться достроковий вихід на пенсію в разі скорочення численності або штату працівників згідно з п. 1 ст. 40 КЗпП? Яке пояснення Павлушину може дати юрист?

5. Янковська працювала продавцем у цілодобовому магазині. Під час зміни, яка закінчувалася о 9.00, за відсутності покупців о 2.00 вона залишила місце роботи. О 5.30 Гаврилов прийшов до магазину, щоб купити молока, однак він був зачинений. Через півгодини повернулася Янковська. Наступного дня Гаврилов написав скаргу, внаслідок чого Янковська була звільнена за прогул.

Чи правомірне це звільнення? Який порядок звільнення працівників?

6. Семенко працювала секретарем за строковим трудовим договором, укладеним на 5 років. З 20 липня 2008 року вона перебувала у відпустці для догляду за дитиною до трьох років. 20 липня 2011 року вона повернулася на роботу, але вже 3 серпня 2011 року вийшла у відпустку у зв'язку з вагітністю та пологами. 20 вересня 2011 року Семенко була звільнена на підставі закінчення строку трудового договору.

Чи допускається таке звільнення? Як нарахувати допомогу по вагітності та пологах, якщо жінка до виходу у відпустку у зв'язку з вагітністю та пологами перебувала у відпустці для догляду за дитиною до трьох років?

7. До юридичної консультації за роз'ясненням звернулася Фурсович. Згідно з наказом директора з 2 лютого 2010 року всіх працівників було переведено на 4-денний робочий тиждень за умови виконання повного обсягу роботи як за

пятиденного робочого тижня з восьмигодинним робочим днем. Кожному з працівників доручили виконання обов'язків звільнених працівників.

Чи має тут місце сумісництво?

8. За рішенням міськради м. Кременчуга стаціонарні відділення міської лікарні передавалися іншому лікувальному закладу. Працівники лікарні були звільнені у зв'язку з переведенням до інших медичних закладів. Хірург Кротов, який працював у стаціонарному відділенні міської лікарні, від запропонованого переведення відмовився.

Який порядок звільнення Кротова? Що є підставою для припинення трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органа?

9. Січка пропрацював на підприємстві «Глобус» 3 роки водієм автобусу. Вперше за весь час роботи вирішив взяти відпустку у зв'язку з народженням дитини. Під час відпустки Січка отримав листа з попередженням, що у зв'язку з реорганізацією підприємства його буде звільнено за скороченням штату. Через два тижні за згодою виборного органу первинної профспілкової організації він був звільнений відповідно до п. 1 ст. 40 КЗпП України. Січка подав позов до суду за незаконне звільнення.

Яке рішення має винести суд?

10. Держслужбовець Бугач перебувала у відпустці для догляду за дитиною до досягнення нею 3-річного віку. На період цієї відпустки за результатами конкурсу на посаду було призначено Летвійчук, в заяві якої про прийняття на роботу і в наказі про призначення на посаду було обумовлено відповідний термін. Згодом Летвійчук теж вийшла у відпустку для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, а Бугач після закінчення такої відпустки стала до виконання своїх посадових обов'язків.

Чи можна в цій ситуації звільнити Летвійчук за п.2 ст. 36 КЗпП України?

ЗМ 1.3. Відповідальність у трудовому праві. Забезпечення й захист прав і інтересів суб'єктів трудового права

1. З метою запобігання виникненню суперечок між працівниками щодо тривалості робочої зміни роботодавець у Правилах внутрішнього трудового розпорядку працівників психіатричного відділення обласної психіатричної лікарні закріпив положення щодо 24-годинної робочої зміни.

Чи законні такі ПВТР? Чи можна встановити таку робочу зміну за згодою працівників? У якому порядку приймаються ПВТР?

2. Іванов після закінчення вищого навчального закладу вирішив влаштуватися на державну службу. При прийнятті на роботу йому було призначено випробувальний термін. При проходженні випробування Іванов з використанням ненормативної лексики посварився з колегою. Керівництво вирішило притягнути Іванова до дисциплінарної відповідальності та розірвати трудовий договір у зв'язку з незадовільним результатом випробування.

Чи є правомірним таке рішення?

3. Приватне підприємство «Ластівка» уклало договори про повну матеріальну відповідальність з групою працівників (9 осіб). Однак у зв'язку зі зміною власника підприємство змінило назву на «Айстра».

Чи існує за даних обставин необхідність переукладання договорів про повну матеріальну відповідальність?

4. Громадянка М. під час юридичної консультації сформулювала таке запитання: На яку роботу у нічний час доби вона може влаштуватися?

Чи передбачено чинним законодавством України перелік галузей та видів робіт, у яких дозволяється залучення жінок до роботи в нічний час?

Дайте відповіді на поставлені запитання.

5. Петрова працює у нічний час сторожем на підприємстві «Метелик». Одного разу у розмові із сусідкою вона дізналася, що така праця для жінки є надмірною, а тому роботодавець повинен перевести її на легшу роботу.

Чим регулюється робота жінок у нічний час? Якими мають бути дії роботодавця?

САМОСТІЙНА РОБОТА

ЗМ 1.1. Предмет, джерела, принципи та правовідносини у трудовому праві України

Тема 1. Поняття, предмет та значення трудового права.

Джерела трудового права

При вивченні даної теми студент повинен приділити увагу питанню предмета трудового права та ознайомитись з його характеристикою, а також визначити яке місце посідають трудові правовідносини серед суспільних відносин, що становлять предмет трудового права, виділити ознаки трудового правовідношення. Також особливу увагу слід звернути на суспільні відносини, що тісно пов'язані з трудовими, тобто передують, супроводжують або витікають з трудових відносин.

Слід з'ясувати особливості методу правового регулювання трудових відносин. Необхідно знати зміст і співвідношення функцій трудового права на сучасному етапі. Вказати на необхідність посилення захисної функції.

Розуміти й вміти розкривати зміст соціальної, захисної, виробничої і виховної функції трудового права.

Розуміти поняття системи трудового права, що структурно складається із загальної і особливої частини.

Слід уявити поняття і значення основних принципів трудового права. При цьому звернути увагу на класифікацію принципів трудового права України:

- принципи, що виражають політику держави в галузі правового регулювання ринку праці і ефективної зайнятості;
- принципи, що визначають застосування умов праці;
- принципи, що визначають охорону трудових прав працівників.

Визначити зміст основних принципів трудового права.

Розглянути поняття джерел трудового права. Класифікація джерел трудового права та їх види. Дати загальну характеристику найважливіших джерел трудового права.

Ознайомитися з питаннями єдності і диференціації в трудовому праві, загальним і спеціальним законодавством про працю. Звернути увагу на дію нормативних актів у часі, просторі й за категоріями працівників.

Визначити поняття і класифікацію суб'єктів трудового права.

Охарактеризувати основних суб'єктів трудового права.

Ознайомитися із Законами України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» від 15 вересня 1999 року, «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 року, «Про трудові колективи і підвищення їх ролі в управлінні підприємствами, установами, організаціями» від 17.06.1983 року.

Тема 2. Колективні договори і угоди.

Ознайомитися з положеннями Закону України «Про соціальний діалог в Україні» від 23 грудня 2010 року, визначити рівні та сторони соціального діалогу. Форми здійснення соціального діалогу. Порядок укладення угод із соціально-економічних питань.

Ознайомитися із Законом України «Про колективні договори і угоди» від 1 липня 1993р., а також розділом II Кодексу законів про працю «Колективний договір». Проаналізувати їх зміст. Визначити поняття «колективний договір» та «сторони колективного договору». З'ясувати сферу укладання колективного договору та порядок його укладання.

Розуміти зміст колективного договору та його структуру, а також взаємні права та обов'язки сторін щодо врегулювання виробничих, трудових, соціально-економічних відносин.

З'ясувати процедуру колективних переговорів. Порядок вирішення розбіжностей, що виникають під час ведення колективних переговорів. Строк чинності колективного договору.

Звернути увагу на реалізацію колективного договору та контроль за його виконанням. Відповідальність за порушення колективного договору.

ЗМ 1.2. Трудовий договір та його реалізація

Тема 3. Укладення трудового договору.

Ознайомитися з поняттям трудового договору та його сторонами. Визначити зміст трудового договору: обов'язкові й факультативні умови.

З'ясувати порядок укладання трудового договору та його форму

Розглянути випадки, коли додержання письмової форми трудового договору є обов'язковим. Строки трудового договору.

З'ясувати визначення поняття випробування при прийнятті на роботу. Засвоїти строки і результати випробування, а також коло осіб, щодо яких не може встановлюватися випробування.

Тема 4. Зміна трудового договору.

Розглянути як можуть змінюватись умови трудового договору. Розглянути поняття та види переведень на іншу роботу. Переміщення на інше робоче місце. Зміна істотних умов праці. Відсторонення працівника від роботи.

Тема 5. Припинення трудового договору.

Особлива увага повинна бути звернута на підстави припинення і розірвання трудового договору. Студентом має бути проаналізована кожна з підстав.

Студент повинен засвоїти випадки, при яких розірвання трудового договору можливо лише за попередньою згодою профспілкового органу, а також порядок одержання такої згоди.

Чітко знати порядок оформлення звільнення з роботи, здійснення розрахунку. Порядок заповнення трудових книжок та їх видачу.

Тема 6. Робочий час і час відпочинку.

Ознайомитися з поняттям робочого часу та його тривалістю. Звернути увагу на види робочого часу. Знати характеристики основних видів робочого часу.

Звернути увагу на поняття ненормованого режиму праці й поняття надурочних робіт. Студент повинен засвоїти обмеження надурочних робіт і заборону залучення до них окремих категорій працівників.

При вивченні часу відпочинку студент повинен засвоїти поняття і види часу відпочинку. Розглянути основні види часу відпочинку.

Ознайомитися з положеннями Закону України «Про відпустки» від 15.11.1996 р. та знати види відпусток і порядок їх надання.

Тема 7. Оплата праці. Гарантійні та компенсаційні виплати

Ознайомитися з положеннями Закону України «Про оплату праці» від 1 травня 1995 року. Знати поняття заробітної плати й загальні і спеціальні норми, що регулюють заробітну плату.

Особливу увагу приділити вивченню форм і системи оплати праці.

Ознайомитися з поняттями гарантійні та компенсаційні виплати.

ЗМ 1.3. Відповідальність у трудовому праві. Забезпечення й захист прав і інтересів суб'єктів трудового права

Тема 8. Дисципліна праці. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору

Визначити поняття дисципліни праці. Ознайомитися з поняттям заохочення, розрізняти види заохочень та порядок застосування заохочень за успіхи в роботі.

Студент повинен усвідомити поняття дисциплінарного проступку, поняття і види дисциплінарної відповідальності.

Знати порядок і строки застосування дисциплінарних стягнень, які органи правомочні застосовувати дисциплінарні стягнення.

Ознайомитися з поняттям матеріальної відповідальності за шкоду, завдану підприємству, установі, організації. Визначити загальні й відмінні риси матеріальної відповідальності та майнової відповідальності за нормами цивільного права.

Знати підстави і умови матеріальної відповідальності. Поняття категорії нормального виробничо-господарського ризику.

Розрізняти види матеріальної відповідальності.

Розглянути питання про індивідуальну і колективну (бригадну) матеріальну відповідальність.

Тема 9. Охорона праці. Трудові спори. Нагляд і контроль за дотриманням трудового законодавства

Ознайомитися із Законом України «Про охорону праці» від 14 жовтня 1992 р. Вивчити поняття охорони праці та засвоїти, як відбувається організація роботи з охорони праці та техніки безпеки на підприємствах. Як ведеться розслідування та облік нещасних випадків на виробництві, й оформляються наслідки розслідування.

Вивчити поняття та класифікацію трудових спорів. Індивідуальні й колективні трудові спори.

Ознайомитися із Законом України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» від 3 березня 1998 р.

Комісії з трудових спорів, їх компетенція. Строки звернення до комісії із трудових спорів. Виконання рішення комісії із трудових спорів.

Студент повинен знати судовий порядок розгляду трудових спорів, компетенцію районних (міських) судів з розгляду трудових спорів, строки звернення до районного (міського) суду за вирішенням трудових спорів та виконання рішень районного (міського) суду з трудових спорів.

Порядок розгляду колективних трудових спорів. Причини виникнення колективних трудових спорів.

Повноваження примирної комісії, трудового арбітражу, строки розгляду колективних трудових спорів у цих органах. Повноваження Національної служби посередництва і примирення.

Особливу увагу звернути на питання про право на страйк. Визнання страйку незаконним і його правові наслідки.

Студент повинен ознайомитися з питанням нагляду і контролю за дотриманням законодавства про працю як гарантією охорони трудових прав працюючих.

Знати органи, які здійснюють контроль за дотриманням законодавства про працю.

Уявити роль профспілок у контролі за дотриманням законодавства про працю.

Зрозуміти повноваження трудових колективів і профспілкових комітетів підприємств, установ, організацій з контролю за дотриманням законодавства про працю.

Особливу увагу звернути на питання відповідальності службових осіб за порушення законодавства про працю і правил з охорони праці.

ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Індивідуальна робота виконується студентами заочної форми навчання у вигляді контрольної роботи.

Мета роботи: допомогти студентам у вивченні курсу «Право» (Трудове право), напрацюванні навичок самостійної роботи з літературою, викладенні теоретичних питань, а також у правильному застосуванні чинного законодавства.

Зміст: ознайомлення з відповідною навчальною літературою, опрацювання рекомендованої літератури, чинного законодавства й практики його застосування, з'ясування формулювання варіантів роботи та кола питань, які повинні бути розглянуті.

Вимоги до виконання: контрольна робота має бути виконана виключно у рукописному вигляді обсягом **20-24** сторінок за одним з варіантів. Варіант контрольної роботи студент обирає відповідно до останньої цифри залікової книжки. Наприкінці роботи – список використаної літератури та нормативних актів. Подається на кафедру. Захист відбувається відповідно до вимог, які висуває викладач.

ВАРІАНТ № 1

Тема: Колективні договори та угоди

План:

1. Соціальне партнерство та його співвідношення з колективно-договірним регулюванням соціально-трудових відносин.
2. Поняття та сторони колективного договору.
3. Порядок укладення колективного договору.
4. Зміст колективного договору.
5. Контроль за виконанням колективного договору.
6. Відповідальність за порушення і невиконання умов колективного договору.

Задача 1. Працівницю В. прийнято на роботу за строковим трудовим договором на час відпустки працівниці А. для догляду за дитиною до досягнення нею 3-річного віку. Через рік працівниця В. завагітніла, їй було надано відпустку у зв'язку з вагітністю та пологами, а згодом, – відпустку для догляду за дитиною. Незабаром дитині працівниці А. виповниться 3 роки. У телефонній розмові з кадровиком підприємства жінка повідомила, що вийде на роботу.

Як вирішити дану ситуацію?

Задача 2. Директор загальноосвітньої школи 5 березня видав наказ про переміщення вчителя початкових класів Н. без його згоди на посаду вихователя групи продовженого дня, ніяк не аргументуючи такі дії.

Що саме мало місце у даному випадку, переведення чи переміщення? В якому випадку згода працівника потрібна обов'язково?

ВАРІАНТ № 2

Тема: Поняття та види трудового договору

План:

1. Поняття та сторони трудового договору.
2. Зміст трудового договору.
3. Форма та строк трудового договору.
4. Види трудового договору.
5. Порядок укладення трудового договору.
6. Зміна умов трудового договору. Поняття та види переведень на іншу роботу. Переміщення на інше робоче місце. Зміна істотних умов праці.

Задача 1. Працівниця Т., прийнята за строковим трудовим договором, пішла у відпустку для догляду за дитиною до досягнення нею 3-річного віку. Під час відпустки строк трудового договору закінчився. Із звільненням роботодавець не квапився і звільнив жінку відповідно до п. 2 ст. 36 КЗпП лише тоді, коли дитині

працівниці виповнилося 3 роки. Жінка звернулася до суду з позовом про поновлення на роботі.

Яке рішення прийме суд?

Задача 2. Працівник державної установи К. вибув у відрядження за наказом роботодавця і перебував там за власні кошти. Після того, як він повернувся, роботодавець виплатив витрати на проїзд до місця призначення та назад, а також витрати у зв'язку з наймом житлового приміщення. К. зазначив, що роботодавець повинен компенсувати ще й добові витрати, які він здійснював під час відрядження.

Чи має виплачуватись добові виплати? Коли повинен виплачуватись грошовий аванс особі, яка їде у відрядження?

ВАРІАНТ № 3

Тема: Припинення трудового договору

План:

1. Поняття припинення й розірвання трудового договору.
2. Підстави припинення трудового договору.
3. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника.
4. Розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу.
5. Розірвання трудового договору з ініціативи осіб, які не є стороною трудового договору.
6. Порядок оформлення звільнення. Трудова книжка та її оформлення. Строки розрахунку із звільненим працівником. Вихідна допомога.

Задача 1. Янковська працювала продавцем у цілодобовому магазині. Під час своєї зміни, що закінчувалась о 9 ранку, вона залишила місце роботи у 2 годині ночі, оскільки не було покупців. У 5.30 ранку Гаврілов прийшов до магазину, щоб купити молока, але він був зачинений. Через пів години повернулася Янковська. Наступного дня Гаврілов написав скаргу, та Янковська була звільнена за прогул.

Чи правомірне це звільнення? Який порядок звільнення працівників?

Задача 2. Семенко працювала секретарем за строковим трудовим договором, укладеним на 5 років. З 20 липня 2008 року вона перебувала у відпустці для догляду за дитиною до трьох років. 20 липня 2011 року вона повернулася на роботу, але вже 3 серпня 2011 року вийшла у відпустку у зв'язку з вагітністю та пологами. 20 вересня Семенко була звільнена згідно з закінченням строку трудового договору.

Чи допускається таке звільнення? Як нарахувати допомогу по вагітності та пологах, якщо жінка до виходу у відпустку у зв'язку з вагітністю та пологами перебувала у відпустці для догляду за дитиною до трьох років?

ВАРІАНТ № 4

Тема: Робочий час і час відпочинку

План:

1. Поняття та види робочого часу.
2. Поняття та види режиму робочого часу. Облік робочого часу. Робота понад встановлену тривалість робочого дня (надурочні роботи, чергування).
3. Поняття і види часу відпочинку.
4. Щорічні відпустки працівників та їх види.
5. Відпустки без збереження заробітної плати. Відпустки цільового призначення: учбові, творчі, соціальні.

Задача 1. Спеціаліст І-ї категорії управління праці та соціального захисту населення Ткаченко перебуває у відпустці для догляду за дитиною до досягнення нею 3-річного віку. За час перебування її у відпустці в управлінні пройшла реорганізація і посада спеціаліста І-ї категорії у відділі, де працювала Ткаченко, скасована, а замість неї введено посаду головного спеціаліста. Вона звернулася до керівництва з проханням призначити її на посаду головного спеціаліста, на що їй було відмовлено.

Як потрібно вирішити ситуацію?

Задача 2. Студент К. у вільний від навчання час працює бібліотекарем та підробляє механіком на станції техогляду. У розмові з другом К. дізнався, що працівники бібліотек мають отримувати надбавку за особливі умови роботи у розмірі 50 %, однак він такої надбавки не отримує. У бухгалтерії К. пояснили, що таку надбавку не можуть отримувати особи, які працюють за сумісництвом.

Як вирішити даний спір?

ВАРІАНТ № 5

Тема: Оплата праці, гарантії та компенсації

План:

1. Поняття, функції і принципи оплати праці.
2. Поняття заробітної плати та її структура. Мінімальна заробітна плата.
3. Форми виплати заробітної плати. Строки, періодичність і місце виплати заробітної плати. Гарантії в оплаті праці для працівників при відхиленні від нормальних умов праці. Обмеження відрахувань із заробітної плати.
4. Поняття гарантій та види гарантій.
5. Поняття та види компенсацій. Порядок надання гарантійних і компенсаційних виплат і їх розмір.

Задача 1. Павлушин працював 20 років на підприємстві «Строймаш» слюсарем. У зв'язку зі скороченням чисельності або штату працівників згідно з п.1 ст.40 КЗпП Павлушина провадили на достроковий вихід на пенсію. Він був не згодний з цим рішенням бо не досяг пенсійного віку, так як йому 59 років. Павлушин звернувся по допомогу до юриста. У якому порядку провадиться достроковий вихід на пенсію в разі скорочення численності або штату працівників згідно з п. 1 ст. 40 КЗпП? Яке пояснення Павлушину може дати юрист?

Задача 2. Електромонтер Ситін без дозволу начальника цеху погодився на одне чергування замінити електромонтера Іванова. На чергування Ситін з'явився у нетверезому стані, а тому до роботи допущений не був.

Кваліфікуйте дії Іванова та Ситіна. Чи можна їх притягнути до дисциплінарної відповідальності?

ВАРІАНТ № 6

Тема: Трудова дисципліна

План:

1. Поняття дисципліни праці та методи її забезпечення.
2. Внутрішній трудовий розпорядок підприємств, установ, організацій.
3. Поняття та види дисциплінарної відповідальності.
4. Поняття та склад дисциплінарного проступку.
5. Порядок притягнення працівника до дисциплінарної відповідальності.

Задача 1. Войтенко працював водієм відділення швидкої допомоги з 2004 року. За цей час жодного разу він не одержував допомоги на оздоровлення. На профспілкових зборах він підняв це питання, але головний лікар пояснив, що медикам така допомога не виплачується, оскільки не підписана колективна угода між профспілкою та Міністерством охорони здоров'я України.

Чи правомірні доводи головного лікаря?

Задача 2. Повар кухні студентської їдальні Заліщук відмовилася від проходження медичного огляду. Вона посиалася на те, що здорова і не потребує проведення медичного огляду.

Директор їдальні звернувся до студентів юридичного факультету за консультацією. Яким чином він може вплинути на повара Заліщук?

Дайте відповідь.

ВАРІАНТ № 7

Тема: Матеріальна відповідальність працівників за шкоду, заподіяну підприємству, установі, організації

План:

1. Поняття та функції матеріальної відповідальності працівників, її відмінності від майнової відповідальності осіб в інших галузях права.
2. Трудове майнове правопорушення та його елементи. Випадки, що виключають матеріальну відповідальність працівників. Види матеріальної відповідальності.
3. Обмежена матеріальна відповідальність та її випадки.
4. Поняття, зміст і порядок укладення договору про повну індивідуальну матеріальну відповідальність.

Задача 1. У їдальні було встановлено обладнання для підігрівання води. Поряд на стенді було розташовано технічну інструкцію про правила користування даним обладнанням. Ця інструкція була не дотримана прибиральницею М., внаслідок чого обладнання вийшло із ладу. За порушення інструкції директор оголосив М. догану. М. з цим не погодилася і звернулася до комісії по трудовим спорам, мотивуючи тим, що накладати стягнення не було підстав, оскільки нею порушено не закон, а технічну інструкцію.

Яке рішення може бути прийнято по даному спору?

Задача 2. За рішенням міськради м. Кременчука стаціонарні відділення міської лікарні передавались іншому лікувальному закладу. Працівники лікарні були переведені до інших медичних закладів. Кротов, який працював хірургом у стаціонарному відділенні міської лікарні № 31 від запропонованого йому переведення відмовився. Кротова було звільнено за п.6 ст. 36 КЗпП України.

Чи законне звільнення Кротова?

ВАРІАНТ № 8

Тема: Охорона праці

План:

1. Поняття охорони праці та його зміст.
2. Правовий статус служби охорони праці на підприємстві. Навчання, інструктаж і перевірка знань працівників з питань охорони праці.
3. Порядок відшкодування власником підприємства, установи та організації шкоди, заподіяної працівникові ушкодженням здоров'я, пов'язаним з виконанням ним трудових обов'язків.
4. Моральна шкода, її поняття та порядок відшкодування.

Задача 1. К. працює водієм легкового автомобіля, задіяного для обслуговування органів виконавчої влади. Упродовж робочого дня він нікуди на автомобілі не виїжджав. Цей день адміністрація йому не оплатила. Мотивуючи таке рішення, було заявлено, що автомобіль упродовж дня не пройшов жодного кілометра і К. практично не працював. Він не погодився з цим рішенням і звернувся до юриста за допомогою.

Яке пояснення може дати йому юрист? Як оплатити працю водія легкового автомобіля, зайнятого обслуговуванням органів виконавчої влади, якщо автомобілем впродовж робочого дня не пройдено жодного кілометра?

Задача 2. П. протягом 20 років працює методистом райметодкабінету. А ще вона додатково виконує обов'язки завідувача райметодкабінету з доплатою 50 % посадового окладу завідувача. Вона звернулася до адміністрації з проханням щодо нарахування на цю доплату надбавки за вислугу років. Адміністрація відмовила П. у цьому. Тоді вона звернулася за допомогою до юриста.

Яку відповідь дасть їй юрист? Чи нараховується на цю доплату надбавка за вислугу років?

ВАРІАНТ № 9

Тема: Індивідуальні трудові спори

План:

1. Поняття трудових спорів. Види трудових спорів.
2. Причини й обставини виникнення трудових спорів.
3. Індивідуальні трудові спори.
4. Органи, що розглядають індивідуальні трудові спори. Особливості розгляду окремих видів трудових спорів.
5. Порядок, строки, виконання рішень КТС по індивідуальних трудових спорах.
6. Особливості виконання судових рішень по трудових спорах.

Задача 1. С., який працював 3 роки на підприємстві «Глобус» водієм автобуса, перебував у відпустці без збереження заробітної плати у зв'язку з народженням дитини. Під час відпустки С. отримав листа з попередженням, що у зв'язку з реорганізацією підприємства його буде звільнено за скороченням штату. Через два тижні за згодою виборного органу первинної профспілкової організації він був звільнений відповідно до п. 1 ст. 40 КЗпП України. С. подав позов до суду за незаконне звільнення.

Яке рішення має винести суд?

Задача 2. Ч. працював заступником головного редактора газети «Бізнес». У зв'язку з відсутністю протягом місяця головного редактора Ч. виконував його обов'язки. Після повернення головного редактора Ч. подав заяву про виплату йому різниці між його посадовим окладом й окладом редактора.

Чи будуть його вимоги задоволені?

ВАРІАНТ № 10

Тема: Колективні трудові спори

План:

1. Поняття колективних трудових спорів, їх предмет, сторони.
2. Правове положення незалежного посередника.
3. Правове положення Національної служби посередництва і примирення.
4. Примирна комісія, її склад і компетенція.
5. Трудовий арбітраж, його склад і компетенція.
6. Право на страйк і його обмеження. Здійснення права на страйк. Гарантії та правове положення працівників у зв'язку з проведенням страйку.

Задача 1. Працівника М. прийнято за строковим трудовим договором на час відпустки основного працівника С. Основний працівник С. приступає до роботи 13 вересня 2011 р., а працівник М. подав довідку-виклик вищого навчального закладу на установчу сесію тривалістю 20 календарних днів з 5 вересня 2011 р..

Чи повинен роботодавець надати таку відпустку?

Задача 2. Х. працює екскурсоводом у міській картинній галереї. Галерея відчинена для відвідування з 10 год. до 14 год. Директор встановив тривалість робочого дня у 8 год. Екскурсовод впевнена, що це незаконно і норма робочого дня для її професії не може складати 8 год. на день. Х. звернулася за роз'ясненням до юриста.

Яке роз'яснення дасть юрист?

6. ЗАПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ:

1. Які суспільні відносини складають предмет трудового права?
2. Назвіть види відносин пов'язаних із трудовими.
3. Що таке метод трудового права та які його особливості?
4. Назвіть функції трудового права та розкрийте їх зміст.
5. В чому полягає відмінність трудового права від суміжних галузей права?
6. Що розуміють під системою трудового права?
7. Що таке принципи трудового права та які їх ознаки?
8. Назвіть види принципів трудового права та розкрийте їх зміст.
9. Поняття та класифікація джерел трудового права.
10. Конституція України – основне джерело трудового права.
11. Кодекс законів про працю України як джерело трудового права.
12. Закони України - провідні джерела трудового права.
13. Підзаконні акти в системі джерел трудового права України.
14. Міжнародна організація праці і її роль в регулюванні трудових відносин.
15. Єдність і диференціація правового регулювання праці.
16. Поняття та види суб'єктів трудового права.
17. Правовий статус працівника.
18. Правовий статус роботодавця.
19. Трудовий колектив і його органи як суб'єкти трудового права.
20. Професійні спілки як суб'єкти трудового права.
21. Поняття та сторони колективного договору.
22. Зміст колективного договору.
23. Порядок укладення колективного договору.
24. Контроль за виконанням колективного договору, відповідальність за його порушення.
25. Поняття та особливості трудового договору.
26. Зміст трудового договору.
27. Порядок укладення трудового договору.
28. Випробування при прийнятті на роботу.
29. Види трудових договорів.
30. Поняття та види переведень на іншу роботу.
31. Переміщення на іншу роботу.
32. Зміна істотних умов праці.
33. Поняття та класифікація підстав припинення трудового договору.
34. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника.
35. Розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця за загальними підставами.
36. Розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця за додатковими підставами.
37. Розірвання трудового договору на вимогу третіх осіб, які не є стороною трудового договору.
38. Порядок оформлення звільнення та проведення розрахунків при звільненні. Вихідна допомога.
39. Поняття робочого часу за трудовим правом і його види.
40. Скорочений і неповний робочий час, їх відмінність.
41. Режим робочого часу і порядок його встановлення.
42. Облік робочого часу і його види.

43. Надурочні роботи.
44. Поняття і види часу відпочинку за трудовим правом.
45. Відпустки та їх види.
46. Поняття, структура та особливості заробітної плати.
47. Форми, строки, періодичність і місце виплати заробітної плати.
48. Системи оплати праці.
49. Тарифна система оплати праці та її елементи.
50. Обмеження відрахувань із заробітної плати.
51. Гарантійні та компенсаційні виплати.
52. Поняття дисципліни праці та методи її забезпечення.
53. Правове регулювання внутрішнього трудового розпорядку.
54. Заохочення за успіхи в роботі.
55. Дисциплінарна відповідальність.
56. Поняття та функції матеріальної відповідальності.
57. Підстава та умови матеріальної відповідальності працівників.
58. Види матеріальної відповідальності працівників.
59. Визначення розміру шкоди і порядок її покриття.
60. Матеріальна відповідальність власників підприємств або уповноважених ним органів у трудових правовідносинах.
61. Поняття та загальна характеристика охорони праці.
62. Організація охорони праці на підприємстві.
63. Навчання, інструктажі та перевірка знань працівників з питань охорони праці.
64. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві.
65. Особливості охорони праці жінок.
66. Особливості охорони праці неповнолітніх.
67. Особливості охорони праці інвалідів.
68. Поняття, види та причини трудових спорів.
69. Порядок розгляду індивідуальних трудових спорів.
70. Розгляд індивідуальних трудових спорів у КТС.
71. Розгляд індивідуальних трудових спорів у судах.
72. Поняття, види та сторони колективних трудових спорів (конфліктів).
73. Формування та порядок розгляду вимог найманих працівників. Момент виникнення колективного трудового спору (конфлікту).
74. Вирішення колективного трудового спору (конфлікту) примирною комісією.
75. Вирішення колективного трудового спору (конфлікту) трудовим арбітражем.
76. Правовий статус Національної служби посередництва і примирення.
77. Страйк.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України // ВВР України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Кодекс законів про працю України // ВВР України. – 1971. – Ст. 375.
3. Зуб І. В. Науково-практичний коментар законодавства України про працю / Зуб І. В., Ротань В. Г., Сонін О. Є. – К., 2010. – 679 с.
4. Прокопенко В. І. Трудове право України: підручник / Прокопенко В. І. – Х.: Консум, 1998. – 480 с.
5. Чанышева Г. И., Болотина Н. Б. Трудовое право Украины: учебник / Чанышева Г. И., Болотина Н. Б. – Х.: Одиссей, 1999. – 480 с.
6. Трудовое право в вопросах и ответах: уч.-справ. пособие / под ред. В. В. Жерна-кова. – Х.: Одиссей, 2004. – 624 с.
7. Венедиктов В. С. Трудовое право Украины: уч. пособие / Венедиктов В. С. – Х.: Консум, 2004.
8. Трудове право України. Академічний курс: підручник / за ред. П. Д. Пилипенка. – К., 2004.
9. Прилипко С. М., Ярошенко О. М. Трудове право України: підручник / Прилипко С. М., Ярошенко О. М. – Х.: Видавництво «Фінн», 2009. – 728 с.
10. Про відпустки : закон України від 15.11.1996 р. // ВВР України. – 1997. – № 2. – Ст. 4.
11. Про оплату праці : закон України від 24.03.1995 р. // ВВР України. – 1995. – № 17. – Ст. 121.
12. Про охорону праці : закон України від 14.10.1992 р. // ВВР України. – 1992. – № 49. – Ст. 668.
13. Про колективні договори і угоди : закон України від 07.01.1993 р. // ВВР України. – 1993. – № 36. – Ст. 361.
14. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності : закон України від 15 вересня 1999 року // ВВР України. – 1999. – № 45. – Ст. 379.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Методичні вказівки
для самостійної роботи, проведення практичних (семінарських) занять та
виконання контрольних завдань з дисципліни
« ПРАВО (ТРУДОВЕ ПРАВО)»
(для студентів 2 курсу денної та заочної форм навчання
напрямку підготовки 6.030601 «Менеджмент»)

Укладач **КОЛЯДА** Тетяна Анатоліївна

Відповідальний за випуск *І. І. Килимник*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *К. А. Алексанян*

План 2012, поз. 397 М

Підп. до друку 23.11.2012 р.
Друк на різнографі.
Зам. №

Формат 60×84/16
Ум. друк. арк. 1,2
Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач:
Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 4064 від 12.05.2011 р.